מסורת הש"ס

גמ' **ג)**[כריתות כח.] זבחים ד: ס"ק סד. **ג)**[שם] **ג)**[פסחים ג. ומ"ק] **ד)** ע"ז לט. [ע"ש גם בתוס' ד"ה אין לו דכתבו בשם ר"י דדרש אין לו עיין עליו שם יש לו עכשיו לו עתיד לגדל לאחר זמן וכו'] **רש"י ה)**[שייך לעיל בשמעה עמ.] **ו)**[ג"ז שייך שם]

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה וכ"ש (בקה קמוכס) וכו' כדי להוסיף ג' לחלק לגבוה כ"ל ומיכות מכל לחלקין נמסק: **(ז) בא"ד** לעיל שיהא דומה לפרט וכ"ה שם יש ס' לחלק וגרועין כמו השלך לעיל שידמה לטולן: **(ח) בא"ד** במקום שיהיו חיותר מעט וכו': **(ט) בא"ד** משופין שוין ויש לחלק כ"ל ומיכת לו נמסק: **(י) בא"ד** כמו שפירש רש"י ולפ"ז כ"ל ומיכת שם נמסק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה במאי וכו' מפני שמזלף עליהם יין ולעיל. נ"ב לעיל דף סד ע"ב בתוס' ד"ה גיעולי בישם וכו':

הגהות

תוס' ד"ה וכי תימא (בעמוד הקודם). **אבל הבא בראשו ארוך מ"ל שאינו חסר כו'.** כ"ע"ב): (כ"ס"ב)

ד"ה במאי קמיפלגי. הזכירן הכתוב זאת תורת כו'. כ"ע"ב): (כ"ס"ב)

במאי קא מיפלגי. תנא דבי ר' ישמעאל דמייתי ליה סלעם לרבויי רחמו מרוך ולייתר ליה חגב למעוטי לגלוח ותנא דברייתא קמייתא דמיבעי ליה כולהו לגופייהו: תנא דבי רב קרי לברייתא קמייתא שמוציא בתורת כהנים דמקרי ספרא דבי רב לפי שהיה שגור בפיו המדרש בפי כולם אבל ברייתא דתנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ופרט וכלל אלא מה שבפרט דמיניה אין דלאו דמיניה לא ומרבי דדמי ליה משני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ופרט למינהו חגב פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דמיניה אין דלאו דמיניה לא ומרבי דדמי ליה משני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ופרט למינהו חגב פרט כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ומרבי כל דדמי ליה בחד צד [ו]והא לא דמי כללא קמא לכללא בתרא כללא קמא אשר לו כרעים אמר רחמנא דאית ליה אכול דלית ליה לא תיכול כללא בתרא עד דשוו בארבעה סימנין [ז]תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא דאין ודאמרי' נמי בעלמא דדאין תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא מהכא: אמר מר אי שמו חגב יכול אין בו כל הסימנין הללו ת"ל למינהו עד שיהו בו כל הסימנין הללו אין בו כל הסימנין הללו מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב אי לא כתיב סלעם כדקאמרת השתא דכתיב סלעם לרבויי ראשו ארוך אימא לירבי נמי כל דהו קמ"ל מאי שנא התם דאמרת סלעם זה רשון חרגול זה ניפול ומאי שנא הכא דאמרת סלעם זה ניפול חרגול זה רשון [ג]מר כי אתריה ומר כי אתריה: ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת: [ד]תנו רבנן [א]אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיאן ה"ז מותר יש לו עכשיו ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון אקונס

במאי קמיפלגי תנא דבי רב ותנא דבי רבי ישמעאל בראשו ארוך קמיפלגי תנא דבי רב סבר אשר לו כרעים כלל ארבה סלעם חרגול חגב למינהו פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דמיניה אין דלאו דמיניה לא ומרבי דדמי ליה משני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ארבה סלעם חרגול חגב פרט למינהו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ומרבי כל דדמי ליה משני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו כרעים כלל ארבה סלעם חרגול חגב פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דמיניה אין דלאו דמיניה לא ומרבי דדמי ליה משני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא דאין ודאמרי' נמי בעלמא דדאין תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא מהכא: אמר מר אי שמו חגב יכול אין בו כל הסימנין הללו ת"ל למינהו עד שיהו בו כל הסימנין הללו אין בו כל הסימנין הללו מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב אי לא כתיב סלעם כדקאמרת השתא דכתיב סלעם לרבויי ראשו ארוך אימא לירבי נמי כל דהו קמ"ל מאי שנא התם דאמרת סלעם זה רשון חרגול זה ניפול ומאי שנא הכא דאמרת סלעם זה ניפול חרגול זה רשון [ג]מר כי אתריה ומר כי אתריה: ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת: [ד]תנו רבנן [א]אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיאן ה"ז מותר יש לו עכשיו ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון

[ה]הקבועין בו. יוצא מן הסנפירין שאין זזין מלהיות לגלג בידים אבל כל הסנפירין הוא יכול לכשכשן: **הסולתנית.** מין דגים קטנים בגע"ז טוניג"ש: **מקום** שאכה לדדין (ו) מכל ו] לדדיהן לגלג לרבות העתיד לגדל אמר זמן לא יקשה לכוס דעל כרחך שני לדדין דמצריכין בעירובין (דף כח.) למ"ד לכללא במרא דוקא ואפ"ג לדדין שמצריך למתן דאמר כללא קמא דוקא לגלג אבל דוקא אמר שניס ואפ"ג למתן דאמר כללא קמא דוקא

מפי' בה' לדדין צריך לדמות לת"כ מיקמי עלה להסיא דעירובין הא דאמר במזיר פ' שאכה מיניך (דף לה:) דכל היכא דאיכא תרי כללי ופרטי מרבינן כל דדמי ליה מאד לד וכל היכא דאיכא תרי פרטי וכללי מרבינן כל דדמי ליה מצני לדדין דעירובין ואד ודאי מסתברא דשני לדדין דעירובין ואד לד דמזיר מדלא מילתא היא ומייתי בעירובין כגון שיש לו שני לדדין המשופין שוין ולד אליבי שאינו משופ כל כך דכתיב"ג ליכא גבי כללי ופרטי דבקר וצאן (דף כח.) וכמזיר (דף לה:) מייתי כגון לליכא גלג אד לד משופ כגון כללי ופרטי ומיכא נמי לד שני שאינו משופ כל כך וכעינן זה אמר במזיר דלא מצרכינן גלג אד לד היינו דלד משופ האמד שאין משופ כמותן וה"ה אם היו שניהם משופין ושוין ולד אליבי שאינו משופ כמותן הוי שני לדדין המשופין כלד אמד כיון שהן שוין וצריך שיהא כעין אמד כעין דומה לפרט דומה לפרט שני לדדין המשופין דהי מייתי מפקא ושמו מה שמצריך בעירובין דומה לפרט מצ' לדדין אפי' למ"ד כללא קמא בתרא דוקא דהוו להו תרוייהו כלד אמד דמזיר כדפירשנו ומה שמצריך שלשה לדדין למ"ד כללא קמא בתרא דוקא י"ל שפא לומר דלא קמ"ל אלא שיש בו ארבעה שוין כמו למ"ד כללא קמא בתרא דוקא גלג גם כלד השליבי הגרוע צריך שיהא דומה [ט] לכולן וה"ה אם יש ה' לדדין צריך שידמה לכולן והשתא אפי' שלשה כי מצרכינן נמי טפי משלשה לדדין בין המשופין בין הגרועין הרבה כמו השליבי צריך שיהא דומה לפרט למתן דאמר כללא קמא דוקא

יותר משני לדדין במקום שיהיו (ג) [ז] שוין ולפי דברי גלגי צריך שיהא יותר משלשה לדדין למ"ד כללא קמא בתרא דוקא אפי' כאן אלא שני לדדין חשובין ושוין ויש לו שני לדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להצריך ואמאי דאמר כללא בתרא דוקא לא צריך אלא לשנים [ח] רש"י [ט] שם ולפ"ז נצטרך לומר דלא בעי לדדין אחרים אלא שיש לו שני לדדין המשופין ושוין ואפי' אין לו אלא שני לדדין אלו בלבד ולא בעי שיהא לו עוד לדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להצריך ואמאי דאמר כללא בתרא דוקא לא צריך אלא לשנים [ח] רש"י [ט] שם ולפ"ז נצטרך לומר דלא בעי לדדין אחרים אלא שיש לו שני לדדין המשופין ושוין ואפי' אין לו אלא שני לדדין אלו בלבד ולא בעי שיהא לו עוד לדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להצריך ואמאי דאמר כללא בתרא דוקא לא צריך אלא לשנים

מקום שיהיו כגון שיש לו שני לדדין המשופין שוין ולד אליבי שאינו משופ כל כך ופרט ומיעוטי דלפי' ריבוי ומיעוט דלפי' דרים כללי ופרטי אמי שפיר וסבר כמ"ד כללא בתרא דוקא וסבר לד פירוש בלד המשופ מן השאר שאין לד אמר משופ כיוצא בו מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון יצאו שטרות שבל דבר המיטלטל יש בריך ולא ניימעוט קרקעות כי זהו לד גרוע יותר מדע שהוא לד גרוע יותר להא כי דרים ליה בריבה ומיעט וריבה חיו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) והכי דפרק שלשה מיניס לנזיר (דף לה.) דר' אליעזר דרים ריבוי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי ול"ע דשמעתא דשן ועין נקדוסין (דף כד:) ואו אפשר או עור דבכורות (דף נ.) ובכל הש"ס במקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אף יהיה זה דוקא כלל למ"ד כללא קמא בתרא דוקא אפי' אי גם למ"ד כללא בתרא יהיו השני לדדין המשופין שוין לגמרי כיון שקבועין להיות שוין משופין כשוין וכאד לד דמו ומה שלא נצריך אלא אד לד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דבר הכל במה שמצריך בכל הגמ' דבר המיטלטל וגופו ממון כי שני לדדין האלו קבועין להיות שוין וגם יתייבש בכך מה שצריך לומר בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) דר' אליעזר דרים ריבוי ומיעוטי ולא נצטרך למתן בדומק כאומו מיהו שכאמת: **במאי** קמיפלגי. ות"ת אמאי לא מפרש ליכא בינייהו שאר חגבים שאינן ממין אותם הכאותים שיש להם מרפעה סימנים הכאותים בגמרא' ואין רואין לומר דלמאן דבי רב אסקי לאותם הכאותים שיש להם ד' סימנים דמתני' לאין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל דשמא ליכא שום חגב שיהא בו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכאותים בגמרא' ונקט לפי' בגלגל אלון שרי תנא דבי ר' ישמעאל: בסוף שמעתא פי' בקונטרס דחגבים הללו אין טעונין שחיטה שהרי אמר דגים הזכירן הכאוב וזאת תורת הבהמה כשמעו והעוף כשמעו ולא צרך העוף להיות מינים קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים ולכל נפש השולטת על האדם אלו חגבים שהלכות גדולות כך פי' בקונטרס ולא הולרך להביא בקונטרס מה"ג אלא משום דדרים ליה מקרא דכתיב מקומות שם"ם מוכח דשרו אלא שחיטה בסוף פ' ר' עקיבא (שבת דף ל:) חגב טמא אין מצניעין לקטן ללמוד מייתי ומכיל ליה אבל חגב טהור אין לאוכל וברים פ' דם שחיטה (כריתות דף כח.) קאמר אוליף דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש אין טעונין שחיטה ובפ' אין מעמידין (ע"ז דף לח. ושם ד"ה לעולם) דאמר רב עובדי כוכבים שהלישו את האור בחגב כל החגבים אסורים ומפרש טעמא אלא ידיע כי טמא טהור אבל דבר המיטלטל אי בסוף פיקלו מגבים בבתים מן ההפתח ומן האופר מותרים ליקח מן העובד כוכבים וכן הבאין מן הסלוטה ולפי מנוי אסורין מפני שמלף עליהם יין ולעיל א] הבאתי בריייתא דתוספתא דקתני אוכל מדם דגים וחגבים בין מיים ובין מתים ואינו חושש ופע"ג דאוכל נאו בוקע דבתיים ליכא חשש כל תשקלו כדמוכח בפ' ר' עקיבא (שבת דף ל:) מ"מ נקט מוכל למימר דליכא חיסור אבר מן החי אלא בעי שחיטה. [וע"ע תוס' ע"ז לח. ד"ה לעולם]:

הוקדש לעילוי נשמת מרת **דבורה זלצברג** ע"ה ב"ר **שמואל** ז"ל נלב"ע כ"ו שבט תשע"ג

מסכת זבים
פרק ד' משנה ה'

עֶשֶׂר טַלְיוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, יָשַׁן עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. הַזָּב בְּכַף מֵאָזְנַיִם וּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּנֶגְדּוֹ, בָּרָע הַזָּב, טָהוֹרִין. כָּרָעוּ הֵן, טְמֵאִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בִּיחִידִי, טָמֵא. וּבְמֻרְבִּין, טָהוֹר, שֶׁאֵין אֶחָד נוֹשֵׂא אֶת רֻבּוֹ:

עין משפט נר מצוה

עזרה א מי' פ"ל מהל' מאכלות אסורות הל' כד סמג עשין מב טוש"ע י"ד סי' פג סעיף ג:

רבינו גרשום

ואתי כל דדמי ליה משני צדדין כלומר דמותר. וזה [שראשו ארוך] לא דמי אלא מצד אחד כלומר בד' סימנים לא בראשו שיהא שוה להן לכל צד שיהא לו ד' סימנין ולא יהא ראשו ארוך. ואתי כל דדמי ליה מצד אחד כלומר אם לו ד' סימנין זהו צד אחד אף על פלא דמי ליה בצד אחר שראשו ארוך מרבינן ליה. מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב. ובעינן דיהא שוה לארבה וחרגול מה ארבה וחרגול דיש להן ד' סימנין אף כל (ונרבי) [ולא נרבי] אלא שיש בו ארבעה סימנין: ומ"ש התם סלעם זה רשון כו' תנא קמא דר' ישמעאל מר כי אתריה כו'. כלומר באתריה דמר קרו הכי ובאתריה דמר קרו הכי: [כתוב בגליון] פירוש גבחת גבהות בשדרה שלו כעין גמל. ארבה אין לו גבחת ולא זנב. סלעם יש לו גבחת ויש לו זנב. חרגול יש לו גבחת ויש לו זנב. ארבה זה גובי אין לו גבחת. סלעם זה רשון יש לו גבחת. חרגול זה נפיל יש לו גבחת ויש לו זנב. חגב זה נדיין. ד' פעמים למינהו להביא צפורת (ברודי) [כרמים] ויוחנה ירושלמית וערצוביה והרזבנית. ואלו הן ד' סימנין. ד' רגלים וד' כנפים וקרסולים וכנפיו חופות רוב עוביו ורוב אורכו [אחרת]. כללא קמא אשר לוא כרעים כללא בתרא למינהו להביא את שיש לו ד' סימנין:

שיטה מקובצת

ו] שלשה צדדים (מכל עדיהם) אלא לרבות: **ז]** כשנצרך יותר משני צדדין במקום שיהיו הצדדין שוין ולפי דברי אלה נצרך כאן יותר משלשה צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא שני צדדין חשובין ושוין ויש צדדין אחרים גרועים מהם: **ג]** כמו שפי' גם רש"י ולפי זה: